

RIKSDAGENS PROTOKOLL

Nr 32

ANDRA KAMMAREN

1965

22—29 oktober

Debatter m. m.

Fredagen den 22 oktober

	Sid.
Interpellationer av:	
herr Nihlfors ang. förbättring av postverkets service.....	5
herr Nordgren ang. viss översyn av lotterivinstbeskattningen.....	6
herr Nilsson i Tvärålund ang. den statliga bostadspolitiken.....	7
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Nilsson i Östersund ang. den planerade televerkstaden i östersundsområdet.....	8
herr Jansson ang. anvisande av medel för blodanalys å nyfödda barn	8
herr Wikner ang. statsbidragen till den skogliga yrkesundervisningen	8
fru Kristensson ang. bestämmelserna för försäljning av preparat som kan användas i berusningssyfte.....	8
herr Bengtson i Solna ang. priset på statens järnvägars månadsbiljetter.....	8
herr Björkman ang. statsbidrag till ombyggnad av invalidbilar i samband med omläggningen till högertrafik.....	8
herr Carlshamre ang. den svenska oppositionspressens sätt att arbeta.....	8
fröken Wetterström ang. åtgärder mot våldsbrott.....	8

Tisdagen den 26 oktober

Svar på frågor av:	
herr Hector ang. ytterligare anslag till humanitär hjälp åt befolkningen i Vietnam.....	9
herr Eliasson i Sundborn ang. låginkomstgruppernas problem.....	9
herr Carlshamre ang. den svenska oppositionspressens sätt att arbeta.....	10

	Sid.
fröken Wetterström ang. åtgärder mot våldsbrott.....	14
herr Bengtson i Solna ang. priset på statens järnvägars månadsbiljetter.....	15
herr Wennerfors ang. undervisningssituationen på grundskolans högstadium.....	16
herr Källstad ang. bristen på läroböcker och undervisningsmateriel i fackskolan.....	17
herr Josefsson ang. marknadsbetingelserna för linodlingen.....	19
herr Eriksson i Bäckmora ang. fridlysningen av björn och herr Turesson ang. påskyndande av 1949 års jaktutrednings arbete	20
herr Wikner ang. statsbidragen till den skogliga yrkesundervisningen.....	22
fru Kristensson ang. bestämmelserna för försäljning av preparat som kan användas i berusningssyfte.....	23
Interpellationer av:	
herr Enskog ang. åtgärder mot »sniffning».....	25
herr Franzén i Träkumla ang. statsanslaget för byggande av vägar på Gotland.....	26
fröken Wetterström ang. den utländska arbetskraftens förhållanden	27
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Börjesson i Falköping ang. ett ryskt fartygs grundstötning i Stockholms skärgård.....	28
herr Lorentzon ang. högsta tillåtna motorstyrka för invalidmopeder	28
herr Sjöholm ang. normalbeloppen för existensminimum.....	28
herr Sjöholm ang. boxningssportens skadeverkningar.....	28
herr Sjönell ang. den utländska arbetskraftens förhållanden.....	28
fru Torbrink ang. föreslagen förläggning till Växjö av en blivande universitetsfilial.....	28
herr Elmwall ang. verkningarna av betningsmedel och liknande preparat.....	28
herr Hamrin i Jönköping ang. åtgärder för att hjälpa värnpliktiga med svåra anpassningsproblem.....	28
herr Andersson i Örebro ang. verksamheten vid statens järnvägars huvudverkstad i Örebro.....	28

Fredagen den 29 oktober

Meddelande ang. plan för kammarens arbete under höstsessionen....	29
Interpellationer av:	
herr Hermansson ang. arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att förbättra låglönegruppernas förhållanden.....	30

	Sid.
herr Nilsson i Gävle ang. åtgärder mot kostnadsstegringen inom bostadssektorn.....	31
herr Nilsson i Tvärålund ang. anslagen till lokaliseringsstöd.....	31
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Johansson i Skärstad ang. åtgärder mot pennalism.....	33
herr Hamrin i Kalmar ang. användningen av utomplansbestämmelser.....	33
herr Hyltander ang. förhindrande av att utrustning för handikappade utmätes.....	34
herr Hyltander ang. utnyttjandet av byggnadskvoten.....	34
herr Andersson i Örebro ang. beräkningen av resetillägg inom studiehjälpssystemet	34
herr Börjesson i Falköping ang. nedsmältningen av mynt i privat regi.	34

Fredagen den 22 oktober

Kl. 14.00

§ 1

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Börjesson* i Falköping, till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående jordbrukets kreditförsörjning, och

herr *Jönsson* i Ingemarsgården, till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående beskattningen av bingovinster.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 2

Interpellation ang. förbättring av postverkets service

Ordet lämnades på begäran till

Herr **NIHLFORS** (fp), som yttrade:

Herr talman! För många som begagnar sig av postverkets tjänster står det klart att postverkets service för närvarande inte i alla delar är tillfredsställande. Särskilt besvärlig är situationen i Stockholm. Den service som här bjuds postverkets kunder skulle inom andra branscher knappast accepteras. Det är ingalunda ovanligt att det tar 4—5 dar att få ett brev befordrat från en adress i Stockholm till en annan, något som postpersonalen givetvis inte under rådande förhållanden kan lastas för. Missförhållandena beror på att posten har mycket stora personalvakanser. Enligt uppgift fattades i Stockholm under september månad dagligen 100 man i brevbäringen. 20 procent av arbetsstyrkan vid transportavdelningen saknades, och inom andra avdelningar var bristen i

det närmaste lika stor. Från Postförbundets stockholmsavdelnings sida har uttalats att man måste se mycket mörkt på framtiden om inte statsmakterna och poststyrelsen gör kraftansträngningar för att lösa problemet.

Det måste med skärpa understrykas att statsmakterna har ett mycket stort ansvar gentemot medborgarna för att postverket ger en tillfredsställande service. Konkurrensen med andra företag — det annars normala incitamentet till serviceförbättrande åtgärder — saknas ju för postverkets del. Just därför att postverket är ett monopolföretag måste statsmakterna inse sitt ansvar och ingripa på ett verksamt sätt när det visar sig att medborgarnas berättigade servicekrav inte uppfylls.

Det är i stor utsträckning fråga om lönepolitiska hänsyn som måste tas — postpersonalen hör till de eftersatta låglönegrupperna i samhället. De lönemässiga frågorna kan dock icke debatteras i detta sammanhang, och det är inte heller min mening att ta upp en debatt om dem.

Det finns emellertid åtgärder som kan vidtagas för att förbättra postverkets personalläge. De hemarbetande kvinnorna t. ex. utgör en arbetskraftsreserv, som skulle kunna utnyttjas bättre, om deras krav i fråga om arbetstidens förläggning m. m. kunde tillgodoses i större utsträckning. Möjligheterna att i ökad omfattning bereda partiellt arbetsföra arbete inom posten borde också allvarligt prövas. Vidare bör undersökas vilka möjligheter det finns att genom moderna och rationella hjälpmedel skapa en mer personalvänlig arbetsmiljö och därmed underlätta rekryteringen.

Över huvud taget bör förutsättningslöst prövas alla olika vägar som kan fin-

Interpellation ang. viss översyn av lotterivinstbeskattningen

nas för att åstadkomma en bättre rekrytering. Självfallet måste också ökade insatser på rationaliseringsområdet komma till stånd. Sådana rationaliseringar som i sig innebär att servicen till allmänheten försämras kan dock givetvis inte accepteras.

Med hänvisning till det anförda anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för Kommunikationsdepartementet få ställa följande fråga:

Kan statsrådet lämna en redogörelse för de åtgärder på rekryterings- och rationaliseringsområdena som avses bli vidtagna inom postverket för att råda bot på det nuvarande, särskilt i Stockholm, besvärliga läget och därmed förbättra postens service till allmänheten?

Denna anhållan bordlades.

§ 3

Interpellation ang. viss översyn av lotterivinstbeskattningen

Ordet lämnades på begäran till

Herr **NORDGREN** (h), som yttrade:

Herr talman! Lotteri må anordnas av enskild organisation under förutsättning att lotteriet anordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller för partipolitisk verksamhet och under förutsättning att vinsterna består av varor. Därest insatsernas sammanlagda värde överstiger 50 000 kronor erfordras tillstånd av Kungl. Maj:t. Länsstyrelse må, där lotteriverksamheten endast skall bedrivas inom länet och insatsernas sammanlagda värde uppgår till högst 50 000 kronor, meddela erforderligt lotteritillstånd. Lotterier av mindre omfattning — högst 5 000 kronor i sammanlagda insatser — må medgivas av polismyndighet. För vissa lotterier räcker det med anmälan till polismyndighet viss tid före anordnandet.

På utfallande vinst utgår skatt med 30 procent av vinstens värde inklusive skatt. Detta motsvarar 42,86 procent av varans värde exklusive skatt. Skatt utgår icke där vinstens värde uppgår till högst 100 kronor. Är värdet högre beräknas dock skatten i förhållande till hela värdet. Skatten skall inlevereras till staten av arrangören.

Frågan om lotterivinstbeskattningen har i dagarna aktualiserats genom att kontrollstyrelsen förklarat anordnande av s. k. Bingo-spel innebära sådan lotteriverksamhet som är underkastad bestämmelserna i 1928 års förordning om särskild skatt å vissa lotterivinster. Det är känt att Bingo-spelet fått en betydande omfattning i landsorten. Särskilt har idrottsföreningarna sökt dra nytta av det intresse, som Bingo-spelet väckt, för att finansiera idrottslig verksamhet av en omfattning som eljest icke varit möjlig. Den allmänna uppfattningen bland arrangörerna av Bingo-spel har uppenbarligen varit att verksamheten ej varit av skattepliktig natur. Det säger sig självt att många arrangörer kommer att försättas i stora ekonomiska svårigheter genom den ställning kontrollstyrelsen nu tagit. För en del av dem kan denna innebära att de tvingas upphöra med sin verksamhet.

Förhållandena kan vara enahanda inom andra ideella föreningar, där frivilligt arbetande ungdomsledare sökt finna ekonomiskt underlag för sin verksamhet genom anordnande av Bingospel.

Sett från den lottköpande allmänhetens sida råder det en väsentlig skillnad mellan ett varulotteri och ett penninglotteri. Det enda motivet för köp av penninglott är vinstsyftet. Att skattnäring då är motiverad kan ej bestridas. När det däremot gäller varulotterier torde lottköparen normalt fästa avgörande avseende vid vem som är lotteriarrangör och sålunda drar nytta av lotteriet. Den som vill stödja ifrågasvarande verksamhet köper en eller flera lotter. Vinstmo-

mentet spelar en helt underordnad roll, och transaktionen har närmast karaktär av gåva, ehuru förenad med ett visst spänningsfyllt lustmoment. Motiv för beskattning av utfallande vinst torde därför inte kunna sägas föreligga i på långt när samma grad som vid vinst å penninglotteri.

Karaktären av gåva i lottköpet förstärkes utan tvivel ju mindre omfattning lotteriverksamheten har och ju mindre alltså den krets är där lotterna utbjudes till försäljning. Känslan och intresset för den verksamhet som drar nytta av lotterier är ju i sådana fall i allmänhet starkare.

De synpunkter jag här anfört talar enligt min mening för en revidering av bestämmelserna i lotteriskatteförordningen. Det synes mig rimligt att lotterivinstbeskattning över huvud taget ej sker där lotteriverksamheten ej ens kräver tillstånd utan där anmälan till polismyndighet är tillräcklig. Jag vill också ifrågasätta om icke skattefrihet borde förekomma där tillstånd lämnas av polismyndighet, eventuellt också där tillstånd erfordras av länsstyrelse. Det förefaller vidare rimligt att, i den mån beskattning av varuvinster bibehålles, det skattefria beloppet ökas till åtminstone 200 kronor, varjämte vid högre värde samma bottenbelopp bör vara undantaget från skatt så att nuvarande tröskelproblem undgås. Även skattesatsens storlek förtjänar diskuteras. Varulotterierna är över huvud taget de hårdast drabbade.

Under återopande av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa följande fråga:

Har herr statsrådet för avsikt att företa en översyn och revidering av förordningen om lotterivinstbeskattning i syfte att befria eller åstadkomma lindring för arrangörer av varulotterier för välgörande, kulturellt, ideellt eller annat allmännyttigt ändamål?

Denna anhållan bordlades.

§ 4

Interpellation ang. den statliga bostadspolitiken

Ordet lämnades på begäran till

Herr NILSSON i Tvärålund (cp), som yttrade:

Herr talman! Redovisningen av siffrorna för bostadsbyggandet under de tre första kvartalen 1965 inger oro för möjligheterna att genomföra det tidigare beslutade bostadsbyggnadsprogrammet. Enligt de uppgifter som föreligger från kungl. bostadsstyrelsen igångsattes under de tre första kvartalen i år byggandet av 39 259 lägenheter i flerfamiljshus. Motsvarande siffra under föregående år var 52 420. Det totala antalet påbörjade lägenheter för hela riket per den 1 oktober var omkring 58 000 i år mot 72 500 föregående år.

Det program som antogs under vårriksdagen var enligt inrikesministern att betrakta som en garanterad miniminivå för bostadsbyggandet. Om en ytterligare ökning var möjlig var avsikten att programmet skulle utvidgas, vilket riksdagen ansåg mycket angeläget.

I och med att kvottilldelningen för stora delar av landet utanför storstadsregionerna avsevärt minskats finns anledning befara att resurserna inte optimalt utnyttjas. De områden som fick nedskurna kvoter hade nämligen flera av de resurskomponenter som fordras för bostadsbyggande, såsom god planering och tillgång på arbetskraft. För de regioner som drabbats av minskningen i bostadsbyggandet har svårigheter uppstått för näringslivets expansion vilket får ett minskat resursskapande som följd.

Även för de områden som enligt vårens riksdagsbeslut skulle få ett väsentligt ökat bostadsbyggande har en minskning inträtt i förhållande till 1964. Sålunda har minskningen för Stockholms stad och Stockholms län vid jämförelse mellan jan.—sept. 1964 och 1965 varit omkring 16 procent. Med den utpräglade bristsituation som råder är detta för-

Interpellation ang. den statliga bostadspolitiken

hållande utomordentligt allvarligt. Denna utveckling leder lätt till att allmänheten får uppfattningen att de program för byggandet som statsmakterna antar inte har någon betydelse.

Det inträffade visar att sådana ingrepp som gjorts i fråga om kvottilldelningen leder till förvirring, ryckighet, minskning av byggandet och dåligt utnyttjande av resurserna.

Även om man skulle kunna öka takten under det sista kvartalet så att antalet igångsättningar kommer i närheten av minimiprogrammet så måste den ryckighet som förekommer kunna betecknas som olycklig både för bostadsmarknaden och samhällsekonomin. Den ryckighet som den statliga bostadspolitiken nu visar medför att det kommunala intresset för bostadsbyggnadsprogrammen kan riskera att minska.

Med hänvisning till det anförda hemställes om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

1. Vilka åtgärder har statsrådet för avsikt att vidtaga i syfte att uppnå den bostadsbyggnadsnivå som av värriksdagen betecknades som en garanterad miniminivå?

2. Vilka åtgärder har statsrådet för avsikt att vidtaga i syfte att få till stånd en mera långsiktig planering och eliminera den ryckighet som nu präglar bostadspolitiken?

3. Har statsrådet för avsikt att vidtaga åtgärder i syfte att ge kommunerna mera långsiktiga besked om kvottilldelningen för bostadsbyggandet?

Denna anhållan bordlades.

§ 5

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 143, angående eftergift av den rätt staten kan ha på grund av s. k. garanti-förbindelser som avgetts i ärenden om visering, och

nr 144, angående tomträttslån till kommuner.

Dessa propositioner bordlades.

§ 6

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts åtta enkla frågor, nämligen av:

herr *Nilsson* i Östersund, till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående den planerade televerkstaden i östersundsområdet,

herr *Jansson*, till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående anvisande av medel för blodanalys å nyfödda barn,

herr *Wikner*, till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående statsbidragen till den skogliga yrkesundervisningen,

fru *Kristensson*, till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående bestämmelserna för försäljning av preparat som kan användas i berusningssyfte,

herr *Bengtson* i Solna, till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående priset på statens järnvägars månadsbiljetter,

herr *Björkman*, till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående statsbidrag till ombyggnad av invalidbilar i samband med omläggningen till högertrafik,

herr *Carlshamre*, till hans excellens herr statsministern angående den svenska oppositionspressens sätt att arbeta, och

fröken *Wetterström*, till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående åtgärder mot våldsbrott.

Kammarens ledamöter åtskildes här- efter kl. 14.05.

In fidem
Sune K. Johansson

Tisdagen den 26 oktober

Kl. 15.30

§ 1

Herr TALMANNEN yttrade:

Inför höstsessionens första frågestund och med hänsyn till att ett stort antal enkla frågor föreligger till besvarande i dag tillåter jag mig erinra om talmanskonferensens i tidigare sammanhang gjorda uttalande om angelägenheten av en frivillig snäv tidsbegränsning av yttrandena i frågedebaterna.

§ 2

Svar på fråga ang. ytterligare anslag till humanitär hjälp åt befolkningen i Vietnam

Ordet lämnades på begäran till

Hans excellens herr statsministern ERLANDER, som yttrade:

Herr talman! Herr Hector har frågat mig om regeringen, i enlighet med mitt uttalande i interpellationssvar den 20 maj i år, överväger ytterligare anslag till humanitär hjälp åt den nödlidande befolkningen i Vietnam.

Regeringen har, som jag framhöll i mitt tidigare svar, med uppmärksamhet följt utvecklingen i Vietnam för att finna ett lämpligt tillfälle att göra en humanitär insats för detta ändamål. En möjlighet att lämna hjälp öppnades genom Internationella röda korsets initiativ. I anslutning härtil anslag Svenska röda korset av egna medel i september i år 150 000 kronor till hjälp för de nödlidande i både Nord- och Sydvietnam. Samtidigt ställdes 150 000 kronor från anslaget till Humanitärt bistånd till Röda korsets förfogande att användas för samma ändamål och på samma sätt som de av Röda korset anslagna medlen.

Vidare anförde

Herr HECTOR (k):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret liksom för det som redan har åtgjorts i frågan.

Det kan ju synas onödigt att ta upp frågan igen, men vi kommer inte ifrån den. Har det inte sedan vi senast diskuterade den blivit mer och mer tydligt att också vår situation sammanpressas som i en brännpunkt, både politiskt och moraliskt, just där borta i Sydostasien? Den vite mannen har väl nu totalt förlorat sitt ansikte i hela Asien — kanske även som den barmhärtige samariten.

Men vi måste fortsätta att försöka hjälpa — nu kanske med ännu mera känsla av medskyldighet.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3

Svar på fråga ang. låginkomstgruppernas problem

Ordet lämnades på begäran till

Hans excellens herr statsministern ERLANDER, som yttrade:

Herr talman! Herr Eliasson i Sundborn har frågat, vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras i anledning av värriksdagens begäran om en undersökning rörande låginkomstgrupperna och deras problem.

Som svar kan jag meddela, att låginkomstgruppernas problem under de senaste månaderna behandlats inom inrikesdepartementet i samband med den proposition, som förberedes om arbetsmarknadspolitiken. Uppläggnings och genomförandet av den av riksdagen begärda kartläggningen kommer att prövas i detta sammanhang.

Svar på fråga ang. den svenska oppositionspressens sätt att arbeta

Vidare anförde:

Herr ELIASSON i Sundborn (cp):

Herr talman! Jag ber först att till hans excellens herr statsministern få framföra ett tack för svaret på min fråga.

Riksdagen begärde i våras, efter motioner från bl. a. centerpartiets sida, en kartläggning av låginkomstgrupperna och deras problem. I motionerna underströks angelägenheten av att man snabbt tog initiativ för att få till stånd denna kartläggning och därmed få ett bättre underlag för åtgärder på olika områden. Det underströks också att utredningen skulle omfatta hela gruppen av låginkomsttagare, alltså inte bara de låglöneanställda utan också andra som av olika anledningar har en i förhållande till den allmänna inkomstnivån låg årsinkomst.

Av det svar statsministern lämnat framgår att kartläggningen tydligen skall redovisas för riksdagen i samband med propositionen om arbetsmarknadspolitik. Det förefaller mig därför vara angeläget att framläggandet av denna proposition inte dröjer för länge. Herr statsministern kan kanske lämna mig en upplysning om när detta material kan väntas bli förelagt riksdagen. Jag tror att en sådan upplysning emotes av kammarens ledamöter med det allra största intresse.

Sedan vill jag uttala min glädje över det ökade intresse som visats låglönegrupperna inför den stundande avtalsrörelsen. Jag vill uttala förhoppningen att resultatet av detta intresse skall medföra en verklig förbättring för dessa gruppers vidkommande.

Givetvis skall statsmakterna inte begränsa avtalsfriheten, men statsmakterna får i detta sammanhang inte glömma att också staten har en hel del låglöneanställda.

Herr talman! Vi skall inte heller glömma — något som utskottet påpekat — att vi har stora grupper av låginkomst-

tagare som inte tillhör de egentliga låglönegrupperna. Jag syftar på företagare, handikappade, ensamstående m. fl. som av olika anledningar sannerligen inte lever på folkhemmets solsida. Av detta skäl är det angeläget att kartläggningen kan ske så snabbt som möjligt så att vi får ett gott underlag för vidtagande av konkreta åtgärder på olika områden — åtgärder som måste omfatta ett mycket brett register om vi verkligen skall kunna åstadkomma en påtaglig förbättring för de stora grupperna av låginkomsttagare i vårt land.

Med det anförda, herr talman, ber jag än en gång att få tacka för svaret.

Hans excellens herr statsministern ERLANDER:

Herr talman! I syfte att söka tillmötesgå talmannens önskemål om mycket korta svar förkortade jag kanske mitt svar så mycket att det blev naturligt för herr Eliasson i Sundborn att råka ut för en missuppfattning.

Min avsikt var endast att säga att när vi nu håller på med utarbetandet av arbetsmarknadspropositionen kommer vi in på alla de frågeställningar som berör det viktiga låginkomstproblemet.

När vi arbetat oss igenom ärendet så långt att frågeställningarna klarlagts kan vi sätta i gång med den inventering som riksdagen har beslutat om. Men det är ingalunda så att man behöver vänta på propositionens framläggande för att undersökningen skall kunna komma till stånd.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Svar på fråga ang. den svenska oppositionspressens sätt att arbeta

Ordet lämnades på begäran till

Hans excellens herr statsministern ERLANDER, som yttrade:

Herr talman! Herr Carlshamre har frågat mig, om jag anser att Expres-

Svar på fråga ang. den svenska oppositionspressens sätt att arbeta

sens referat av mitt tal på Folkets hus för en tid sedan är representativt för hela den svenska oppositionspressens sätt att arbeta.

Jag kan lyckligtvis svara nej på frågan.

Vidare anförde:

Herr CARLSHAMRE (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsministern för svaret, som var både kort och rejält. Därmed bör punkten vara satt för en ganska otrevlig diskussion.

I en diskussion i TV häromkvällen sade herr Erlander enligt referat i Af-tonbladet att tidningen Expressen använder sig av lögnen som politiskt hjälpmedel. Enligt referatet i Stockholms-Tidningen sade herr Erlander inför den socialdemokratiska riksdagsgruppen när höstriksdagen samlades: »Det skedd» ger också en föreställning om med vilka metoder man från den borgerliga sidan har för avsikt att utkämpa nästa års valstrid.»

Efter statsministerns svar i dag vågar man väl förmoda att dessa uttalanden av statsministern är att betrakta som en tillfällig förlöpning i samband med en i och för sig begriplig indignation.

Hans excellens herr statsministern
ERLANDER:

Herr talman! Den senare delen av frågeställarens anförande tvingar mig, herr talman, trots att det är bråttom att likväl säga några ord.

Jag har den uppfattningen att Expressens sätt att referera är föga representativt för svensk press. Men det hindrar inte, herr talman, att jag har anledning att säga ungefär det som jag sade inför den socialdemokratiska riksdagsgruppen och det som jag sade i TV. Jag tror inte att jag har anledning att ta tillbaka någonting därvidlag. Varför? Expressen är dock landets största tidning. Vad landets största tidning skriver såsom objektiv nyhetsförmedling

går ut över hela landet, inte bara till dem som köper tidningen, utan också till alla dem som läser löpsedlar på kiosker o. s. v. Det är alltså uppenbart att den felaktiga framställningen — för att begagna ett mycket mildt och parlamentariskt uttryck — blir spridd över hela landet.

Jag har många belägg för att det den 14 oktober inom olika grupper fanns många människor som trodde på detta. Det fanns ingen tvekan, inga frågetecken, ingenting som tydde på annat än att det var ett exakt, riktigt referat.

Då inträffar någonting som är mycket märkligt. Jag brukar, herr talman, ofta bli upprörd av tidningar i mycket oväsentliga sammanhang — det kan gälla utnämningsfrågor och annat som kan föranleda kannstöperier. Någon hänsyn till husfriden existerar inte, och det begär jag inte heller.

I det refererade fallet kungöres över hela landet, att regeringen kräver lönestopp, men inte en enda borgerlig tidning tycker att det är konstigt, inte en enda borgerlig tidningsreporter kan ta telefonluren och fråga: Är det verkligen så? Jag undrar vad jag skulle säga som skulle vara av större nyhetsvärde än detta, men ändå frågar ingen mig om något. Ingen!

Låt oss fortsätta resonemanget. Den 14 oktober talade jag i Malmö. Jag skickade ut ett referat, som dels handlade om min gamle trätobroder herr Ohlin och dels om vad som skrivits i Expressen. Att jag har meningsutbyte med herr Ohlin är folk vana vid, varför det inte kan betraktas som någon särskild nyhet. Däremot angrep jag häftigt tidningen Expressen och dementerade vad som förekommit. Den gamla kära trätan med Ohlin refererades i landets största morgontidning, men hela dementien om Expressen klipptes bort. Det är klart att Dagens Nyheter har ont om utrymme, men några rader kunde tidningen dock ha ägnat saken. Vad som förekommit tycker jag är underligt.

Svar på fråga ang. den svenska oppositionspressens sätt att arbeta

Jag har nu gått igenom tidningarna, och såvitt jag kan se fanns det bara en borgerlig tidning som var förvänad. Det var Falu-Kuriren, som den 18 oktober skrev att det nog är ganska säkert att herr Erlander inte förordat lönestopp.

Med utgångspunkt från att det tydligen inte förefanns något intresse på den borgerliga sidan för att diskutera en nyhet av denna karaktär tillät jag mig att ta upp frågan inför riksdagsgruppen. Då blev det litet mera liv på redaktionerna — framför allt blev det mera liv efter mitt meningsutbyte med Wrigstad i TV. Först då, efter detta meningsutbyte, herr talman, tar man avstånd.

Nu frågar jag mig: Skall man behöva skrika så förfärligt för att väcka den borgerliga pressen till insikt om att detta var en fullkomligt orimlig sak?

Har jag inte fullkomligt rätt att säga vad jag har sagt, nämligen att det här finns ett exempel på vart en monopolställning leder. Antag att vi hade haft en sådan monopolställning! Antag att Expressen hade varit ännu större! Antag att Dagens Nyheter varit ännu större! Vilka möjligheter hade vi då haft att komma till rätta med detta? Jag tror det finns all anledning att fundera på det.

Nå, men riksdagspartierna då? Hur kunde jag få in dem i diskussionen? Det är möjligt att jag har felbedömt det, men efter att ha tagit del av både högerens och folkpartiets presentationsprogram i TV och efter att ha tagit del av Expressens sätt att hantera ifrågasvarande referat har jag sagt mig: Detta måste väl vara ett tecken på att vi går mot en våldsam skärpning av de politiska motsättningarna. Inte kan man bära sig åt på det sättet om man inte avser att få svar.

Det var innebörden av vad jag sade. Jag är ledsen över att jag inte kan tillmötesgå herr Carlshamre i hans förslag. Jag vidhåller till alla delar vad jag har sagt.

Herr CARLSHAMRE (h):

Herr talman! Jag är ledsen över att tvingas konstatera att statsministerns senaste anförande förtog en betydande del av det goda intrycket av hans första korta och rejäla svar. Nu har vi alltså bara att konstatera att statsministern vidhåller att han kan stå för vad han tidigare har sagt i radio och TV, inklusive de två av mig citerade uttalandena, nämligen att en stor tidning medvetet använder lögnen som politiskt vapen och att det skedda ger en föreställning om med vilka metoder man på den borgerliga sidan har för avsikt att utkämpa nästa års valstrid.

Herr statsminister! Då måste jag tyvärr konstatera att även om det är aldrig så beklagligt att en stor tidning — jag skulle vilja säga om en stor tidning — Sveriges största, ger ett felaktigt referat, så är det ur demokratiens och den hyfsade debattens synpunkt betydligt värre, att landets statsminister ger uttryck åt en sådan uppfattning om den politiska oppositionens sätt att arbeta.

Hans excellens herr statsministern ERLANDER:

Herr talman! Hade det över huvud taget på den borgerliga oppositionens sida förekommit någon reaktion mot Expressen förrän jag tog upp saken, då skulle mitt svar i dag ha varit annorlunda. Men det är detta faktum som kammarens ledamöter har att räkna med: man svarade ingenting. Man till och med tyckte att det var lustigt att statsministern var så stingslig att han tog upp sådana här saker! En folkpartitidning skrev att detta bara var en fråga om redigeringsprinciper. Jag skulle vilja se hur den tidning, som anser att det bara var en fråga om redigeringsprinciper, kommer att bete sig i valrörelsen.

Härefter meddelade herr talmannen, att herr Ohlin begärt ordet; och beslöt kammaren att beträffande denna fråga upphäva den i § 20, mom. 4 kammarens

Svar på fråga ang. den svenska oppositionspressens sätt att arbeta

ordningsstadga föreskrivna inskränkningen av yttranderätten.

I enlighet härmed lämnades ordet till

Herr OHLIN (fp), som yttrade:

Herr talman! Statsministern hänvisade till att detta var svar på en kort fråga och att han skulle fatta sig mycket kort, men i sitt senare anförande framförde han mycket svepande omdömen om den borgerliga pressens politiska nyhetsförmedling. De var av sådan art att jag inte anser att de bör stå oemotsagda. Han gick vidare och förklarade att det som hade skett innebar att det var tydligt, att de politiska motsättningsarna här i landet nu skulle komma att skärpas etc.

Jag skall inte vid detta tillfälle, herr talman, ta upp en debatt över att svaret på en enkel fråga blir så mångordigt, men jag tillåter mig ändå påpeka för statsministern att den socialdemokratiska pressen, inte minst vad som betraktas som regeringens huvudorgan i Stockholm, har en politisk nyhetsförmedling av sådan art att den länge har väckt uppmärksamhet. Jag har i min hand ett tidningsnummer, där man skriver om vad som sker när författningsförhandlingarna skall börja. Det är en fråga av stor betydelse. Det är fråga om de demokratiska partierna kan enas om en så stor reform. Då skriver man med rubrik över hela sidan:

»Drama om författningen. Centerpartiet tvang högern och folkpartiet att retirera.»

Folkpartiet och högern skulle helt ha ändrat ståndpunkt! Det finns icke ett sant ord i detta påstående.

Jag medger, herr talman, att ingen fäster sig så mycket vid att man i Stockholms-Tidningen gör sådana helt felaktiga påståenden i centrala frågor, ty man är van vid det. Det ligger annorlunda till med Expressen, där statsministern med all rätt fäste sig vid avvikelser från vad han anser vara verkliga förhållandet. Jag har inte märkt att herr

Erlander reagerat en enda gång när sådana avvikande och felaktiga framställningar gjorts i den socialdemokratiska pressen.

Herr talman! Det torde inte vara lämpligt att vi här tar upp en mera utförlig debatt om dessa ting, men jag kommer att ge hans excellens statsministern tillfälle att debattera frågan om pålitligheten i den politiska nyhetsförmedlingen hos den press, som närmast sympatiserar med olika politiska riktningar. Jag hoppas att herr Erlander inte skall undandra sig en sådan diskussion, som verkligen kan belysa hur osakligt det är när han här faller svepande och nedsättande omdömen om vad han kallar den borgerliga pressens nyhetsförmedling.

Vidare anförde

Hans excellens herr statsministern ERLANDER:

Herr talman! Jag har ingenting alls emot att ta upp en diskussion om pressen och den politiska informationen, jag tror tvärtom att det är en mycket viktig fråga. För dagen diskuterar vi emellertid följande.

Expressen har i sin nyhetsförmedling givit en direkt felaktig bild av en händelse, ett tal av mig. Det finns för närvarande ingen utom Expressen själv, som inte medger att det var felaktigt. Det är alltså fastslaget att Expressens skildring är felaktig. Det är vidare fastslaget, att denna s. k. nyhet är spridd över hela landet. Det är för det tredje fastslaget att det rör en mycket viktig fråga — det gällde de just då påbörjade avtalsförhandlingarna och om det skulle bli lönestopp eller ej. Det meddelas att statsministern, tydligen å regeringens vägnar, har krävt lönestopp.

Ingen borgerlig tidning mer än Falu-Kuriren, måndagen den 18, anser det vara någonting värt att spilla ord på. Det är det jag påtalat, ingenting annat, och det ger mig anledning att förmoda att om vi hade en politiskt likriktad press,

Svar på fråga ang. åtgärder mot våldsbrott

så skulle vi råka ut för mycket av denna typ. Jag har inte anklagat någon för mer än det som är gjort, och det är alldeles tillräckligt.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5

Herr talmannen meddelade, att följande frågor, nämligen av herr Karlsson i Huddinge angående krediter för genomförande av bostadsbyggnadsprogrammet för storstockholmsområdet, herr Jansson angående anvisande av medel för blodanalys å nyfödda barn, herr Jönsson i Ingemarsgården angående militära trupptransporter och herr Nilsson i Östersund angående den planerade televerkstaden i östersundsområdet, icke komme att besvaras vid dagens sammanträde, samt att herr Turessons fråga angående påskyndande av 1949 års jaktutrednings arbete komme att besvaras av chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Holmqvist, i samband med besvarandet av herr Erikssons i Bäckmora fråga angående fridlysningen av björn.

§ 6

Svar på fråga ang. åtgärder mot våldsbrott

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet KLING, som yttrade:

Herr talman! Med anledning av fröken Wetterströms fråga angående åtgärder mot våldsbrott vill jag först rikta uppmärksamheten på att de nyligen publicerade statistiska uppgifter som ligger till grund för hennes fråga avser anmälningar om brott till polisen, inte fall där domstol har konstaterat att brott verkligen föreligger. Vad särskilt gäller våldtäktsbrotten visar erfarenheten att det brukar vara stor skillnad mellan antalet brottsanmälningar och antalet konstaterade brott. De avdömda brotten är avsevärt färre än anmälning-

arna. Man får därför vara försiktig med att dra slutsatser av det åsyftade siffermaterialet. Även om man beaktar detta förhållande ger de utvecklingstendenser som kan utläsas ur materialet naturligtvis anledning till oro.

Som statsministern framhöll i ett interpellationssvar den 21 maj i år i första kammaren har regeringen oavlätligt sin uppmärksamhet riktad på de allvarliga samhällsproblem som våldsbrotten utgör. Någon enkel lösning på problemen står inte att finna. Brottsbekämpningen måste bedrivas långsiktigt. Viktiga led i statsmakternas strävanden på området är forskning för att klarlägga brottslighetens orsaker och omfattning, förstärkning av polisens resurser och förbättring av kriminalvården. Men kampen mot brottsligheten måste föras också genom andra samhällsbyggande åtgärder.

Vidare anförde

Fröken WETTERSTRÖM (h):

Herr talman! Jag ber att få rikta ett tack till statsrådet och chefen för justitiedepartementet för det svar jag fått på min fråga. Även om — som herr statsrådet säger — man inte får dra för vittgående slutsatser eftersom antalet brottsanmälningar inte står i överensstämmelse med antalet konstaterade brott, är ändå situationen, tycker jag, nog så oroande, och för övrigt har ända sedan mitten av 1950-talet pågått en ständig stegring av dessa svåra våldsbrott. Det är därför inte så egendomligt om människor med oro ser på utvecklingen och att man frågar sig vilka åtgärder, och vilka snara åtgärder, som kan vidtagas.

Jag förstår mycket väl och jag vet att — som herr statsrådet säger — det inte går att finna någon enkel lösning på dessa problem men jag tror, att bland mycket annat så betyder det — som också framgår av svaret på min fråga — att polisens resurser kommer att förbättras. Jag vet inte, men jag har en

Svar på fråga ang. priset på statens järnvägars månadsbiljetter

bestämd känsla av att man hittills mera inriktat verksamheten på uniformerad polis på vägarna för att komma till rätta med olika slags trafikförseelser. Detta är naturligtvis i och för sig gott och väl, men samtidigt får man väl säga att de grova rånen knappast förövas på vägarna. Jag tror för min del att det är nödvändigt, herr statsrådet, att herr statsrådet och regeringen ger rikspolisstyrelsen den förstärkning på utredningssidan som så väl behövs men som i äskandena förra året kom att så avsevärt nedskäras.

I förhoppning om att bl. a. dessa tillgodoses tackar jag än en gång för svaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 7

Svar på fråga ang. priset på statens järnvägars månadsbiljetter

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **SKOGLUND**, som yttrade:

Herr talman! Herr Bengtson i Solna har frågat mig om jag anser det nödvändigt att inkludera månadsbiljetterna i den av statens järnvägar förutskickade biljettprishöjningen från den 1 januari 1966.

Järnvägsstyrelsen har i skrivelse den 14 oktober 1965 föreslagit vissa ändringar av befordringsavgifterna i gods- och persontrafik, bl. a. höjning av månadsbiljetterna.

Detta ärende är för närvarande föremål för prövning inom Kungl. Maj:ts kansli och jag är inte beredd att nu göra något uttalande i frågan.

Vidare anförde:

Herr **BENGTSON** i Solna (h):

Herr talman! Jag får väl tacka för svaret, även om jag inte fått något uttalande i sakfrågan. Såsom statsrådet säger skall ju taxehöjningar för järnvä-

gar underställas Kungl. Maj:ts medan frågor om taxehöjningar för busstrafik behandlas på lägre nivå. Nu vill SJ höja månadsbiljetterna med fyra respektive fem kronor per biljett, vilket innebär en taxehöjning på bortåt 10 procent. För SJ:s del kanske det inte betyder så mycket pengar. Det är ca 6 procent i det taxehöjningsprogram som SJ nu har underställt regeringen. Men för den enskilde resenären betyder det en hel del, när det läggs som råge på alla pris- och skattehöjningar som råkar inträffa.

För SJ:s del är det således rätt och slätt en taxehöjning. Det är ett ganska ovanligt sätt att fira den fria övergångsrätten. Myndigheterna i Storstockholm har kommit överens om att öka trafikservicen i regionen. Man vill från den 1 januari just för månads- och partibiljetter införa en fri övergångsrätt mellan olika trafikmedel, mellan buss och järnväg, mellan tunnelbana och buss o. s. v. Detta borde rimligtvis öka resefrekvensen, och såvitt jag förstår borde SJ sätta till alla klutar för att popularisera dessa resemöjligheter och på det viset öka sina intäkter.

Det är synd att jag inte kan få något eget uttalande från statsrådets sida i dag. Jag tror att det skulle varit av intresse.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **SKOGLUND**:

Herr talman! Det missnöje som herr Bengtson i Solna alldeles nyss gav uttryck åt med anledning av att man från järnvägsstyrelsens sida föreslår en viss höjning av priset på månadsbiljetter innebär indirekt att han också måste vara missnöjd med den omständigheten att banbiträden och andra lågavlönade vid SJ fick ett ordentligt lönelöft tidigare i år.

Herr **BENGTSON** i Solna (h):

Herr talman! Finns det inte något annat sätt att anvisa lösningar, herr statsråd, än att diskutera lönepolitik? Har

Svar på fråga ang. undervisningssituationen på grundskolans högstadium

man inte här en möjlighet att popularisera resandet, att öka resefrekvensen och på det sättet öka sina inkomster? Det var den möjligheten jag anvisade.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 8

Svar på fråga ang. undervisningssituationen på grundskolans högstadium

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet EDENMAN, som yttrade:

Herr talman! Herr Wennerfors har frågat om jag vill upplysa kammaren, huruvida den s. k. Gävlerapporten — sammanställd av en grupp lärare i Gävle — enligt min mening ger uttryck för allmänt förekommande svårigheter inom dagens grundskola eller om det kan antas att förhållandena i Gävle på ifrågavarande område märkbart skiljer sig från landet i övrigt.

I den nämnda rapporten, som för ca 14 dagar sedan insändes till skolöverstyrelsen, lämnas en redogörelse för ett försök med systematisk differentiering inom klassens ram i en klass av årskurs 8 i grundskolan i Gävle läsåret 1964/65. Detta läsår var det första då årskurs 8 av grundskolan förekom i Gävle och den aktuella klassen har tidigare undervisats enligt läroplan för grundskolan endast under läsåret 1963/64. Det sagda visar att försöket inte avser att vara representativt för förhållandena i Gävle, och än mindre kan givetvis resultaten från en enda klass generaliseras att gälla dagens grundskola i sin helhet.

Vidare anförde:

Herr WENNERFORS (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet för svaret. Jag vill först nämna att det var i mitten av septem-

ber månad som några lärare i Gävle insände en rapport angående försök med metodiken i sammanhållna klasser på grundskolans högstadium. Dessa lärares erfarenheter var både negativa och positiva.

De negativa erfarenheterna var dock av sådan art att de inte kan förbigås. Kunskaps- och studieresultaten har rapporterats såsom dåliga. Vidare är det de bättre eleverna som utför arbetet och de sämre skriver av. De bättre eleverna missgynnas dessutom av de stora skillnaderna i förmågan att inhämta kunskaper. Av klassernas sammansättning och kravet på individualiserad undervisning följer, har lärarna nämnt, att arbetsövningarnas antal blir mycket stort och att undervisningen därigenom blir inriktad på detaljer. Träningen i att tala, berätta och diskutera blir liten, och elevernas förmåga att sätta sig in i större sammanhang blir inte uppövad. Lärarna pekar vidare på bristen på lämpliga lokaler för detta arbetssätt samt bristen på hjälpmedel, handledningar och självinstruerande studiematerial, och man anser läroböckerna vara olämpligt utformade.

Statsrådet framhåller att det här är ett mycket litet försök som man inte har anledning att ta så stor hänsyn till. Jag medger att vi inte får dra för stora slutsatser av denna rapport. Men jag tror ändå att det finns anledning att ställa frågan om svårigheterna i dagens grundskola. Jag har också ställt frågan om det finns liknande rapporter från andra håll i landet. På den frågan svarar statsrådet att resultaten inte kan generaliseras att gälla dagens grundskola i sin helhet.

Dess värre har vi emellertid fått rapporter om svårigheter från andra håll. Jag vill nämna matematikundersökningen i Stockholm samt den Rahmerska undersökningen som tyder på mentalhygieniska svårigheter för åtskilliga elever. Liknande svårigheter har även redovisats i artiklar i pressen. Man kan

Svar på fråga ang. bristen på läroböcker och undervisningsmateriel i fackskolan också från lärarhåll få muntliga rapporter som belyser svårigheterna.

Frågan om dessa lärares ambition och kompetens har berörts — inte i statsrådets svar men på annat håll. Jag tror att statsrådet helt instämmer med mig när jag framhåller att de lärare som har lett försöket i Gävle är mycket kvalificerade pedagoger med stor erfarenhet. En del av dem är lektorer och har erfarenhet från utbildning av lärare. De har med allvarligt intresse lett försöket och avfattat en väl avvägd rapport, vari de hoppas att dessa erfarenheter skall bli föremål för prövning och resultera i åtgärder från skolmyndigheternas sida.

Medger inte herr statsrådet att vi har fått exempel på liknande svårigheter från andra håll i landet?

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet **EDENMAN**:

Herr talman! Även om det är en enkel fråga ber jag att ytterligare något få utveckla svaret på den.

Det är riktigt som frågeställaren säger att erfarenheterna av denna undersökning varit både positiva och negativa. Av de sex lärare som rapporterat har två utpräglat negativa, tre både negativa och positiva och en huvudsakligen positiva omdömen. I presskommentarerna har emellertid främst de negativa synpunkterna framhållits. Att i rapporten också förekommer omdömen sådana som att »det märks att klassen systematiskt övats att arbeta självständigt» och att erfarenheterna av den tillämpade arbetsmetodiken är »utan tvekan övervägande positiva» har däremot förtigts.

Jag vill också framhålla att jag liksom naturligtvis de ansvariga skolmyndigheterna sätter stort värde på att såsom skett i Gävle intresserade och skickliga lärare — vi är helt överens om det omdömet, herr Wennerfors — engagerar sig i försöksverksamhet. Dessa försök utgör en del av en mycket omfattande pedagogisk verksamhet som bedrivs

över hela landet och där resultaten i många fall är glädjande positiva. Det är, som jag nyss framhöll, inte möjligt att dra några vittgående slutsatser av ett enda försök i en enda klass, ja inte ens av flera försök. Detta är ett arbete som så småningom kommer att redovisas av skolöverstyrelsen. Vi måste ta hänsyn till både de positiva och de negativa erfarenheterna, när vi för att följa riksdagens beslut skall vidta fortlöpande förändringar av skolans organisation och innehåll.

Det är mig, herr Wennerfors, helt främmande att tro att man åstadkommer en skolreform — framför allt en reform av skolans innehåll — genom att förneka svårigheterna. Det finns betydande svårigheter, och det vore märkligt om så inte vore fallet. Det enda jag bestämt vill hävda är att de positiva aspekterna på verksamheten överväger.

Herr WENNERFORS (h):

Herr talman! Jag är tillfredsställd med den senare delen i statsrådets senaste anförande, vari han klart uttalade att vi måste ta del av rapporter, även om de är negativa, och att dessa så småningom måste bli föremål för prövning för att vi skall kunna vidta erforderliga åtgärder.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 9

Svar på fråga ang. bristen på läroböcker och undervisningsmateriel i fackskolan

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet **EDENMAN**, som yttrade:

Herr talman! Herr Källstad har frågat vilka åtgärder jag ämnar vidtaga för att snarast möjligt avhjälpa bristen på läroböcker och undervisningsmateriel i fackskolan.

Givetvis har man under försökstiden i fackskolan fått arbeta med läroböcker

Svar på fråga ang. bristen på läroböcker och undervisningsmateriel i fackskolan

och andra hjälpmedel som inte framställts med sikte direkt på fackskolan. Skolöverstyrelsen har till hjälp åt skolorna utgivit en läroboksförteckning med anvisningar om vilka läroböcker eller delar av sådana som kan användas i fackskolan. Successivt har utarbetats materiel direkt avsedd för fackskolan. Innevarande termin föreligger sålunda flera nyskrivna fackskoleböcker, bl. a. från skolöverstyrelsens förlag. Vidare har överstyrelsen låtit utarbета och gratis ställt till skolornas förfogande en mycket omfattande materiel i form av handledningar och laborationsanvisningar vilka delvis också lämpar sig som läroböcker. Överstyrelsen följer uppmärksam utvecklingen och har bl. a. löpande kontakt med skolorna via sina konsulenter för att i den mån så erfordras kunna gripa in och hjälpa till med ytterligare materiel.

Jag utgår givetvis från att också läroboksförlagen i god tid före den allmänna övergången till fackskolan skall presentera en produktion som både kvalitativt och kvantitativt motsvarar den nya skolans krav. Slutligen vill jag i detta sammanhang nämna att jag räknar med att en utredning angående bl. a. produktion av läroböcker inom kort tillsätts, vilken som en av sina uppgifter bör få att överväga huruvida ett samhällsägt förlag bör tillskapas för att utbildningsväsendets behov skall kunna tillfredsställas tillgodoses.

Vidare anförde

Herr KÄLLSTAD (fp):

Herr talman! Jag vill tacka ecklesiastikministern för svaret på min fråga angående hur man bör avhjälpa bristen på läroböcker och undervisningsmateriel i fackskolan.

Jag tror att frågan om försörjningen med undervisningshjälpmedel och läroböcker för fackskolan är synnerligen väsentlig, om fackskolan skall kunna dra till sig ungefär en femtedel av grundskolans elever.

Läroboksfrågan har onekligen varit ett verkligt problem. Att det inte fanns några läroböcker 1963, då försöksverksamheten började, är väl ganska förklarligt men svårigheterna har inte direkt upphört och förlagen har haft det ganska besvärligt. Man har av ekonomiska skäl inte velat lägga upp ett lager av böcker, och man har kanske också tänkt på de ändringar som förekommit i fråga om läroplanerna. Det har varit någonting osäkert över det hela.

Jag finner att ecklesiastikministern i sitt svar talar om en hel del positiva ting såsom läroboksförteckning och skolöverstyrelsens aktivitet på området, nyskrivna fackskoleböcker för denna termin, handledningar och laboratorieanvisningar, som också lämpar sig som läroböcker, samt att överstyrelsen fortlöpande skall ha kontakt med skolorna genom sina konsulenter. Allt detta är givetvis av stort värde, och jag är tacksam för att det framhållits.

Det är kanske några böcker som är speciellt aktuella och väsentliga i detta sammanhang. Jag undrar om inte särskilt orienteringsämnen befinner sig i en speciell bristsituation. Jag tänker på ämnen som förändrats ganska starkt och på sådana som också är nya. Jag tänker på historia, samhällskunskap och biologi. Hur är det just på dessa områden?

Jag tycker också att man skulle kunna tolka statsrådets svar beträffande läroboksförlagen, eftersom han utgår från att dessa i god tid skall presentera en produktion som kvalitativt och kvantitativt motsvarar skolans krav, som en press på dem för att de verkligen skall göra en insats. Detta är onekligen en problematisk fråga, och jag anser att allt som kan göras för att klara läroboksförsörjningen för fackskolan måste göras, då det enligt min mening är viktigt att fackskolan snabbt framstår som ett attraktivt utbildningsalternativ för grundskoleeleverna. Fackskolan får inte, som någon har uttryckt det, »debutera i förvirring». Kanske kan också de här

Svar på fråga ang. marknadsbetingelserna för linodlingen

orden om utredningen beträffande produktion av läroböcker medföra positiva resultat i framtiden.

Jag tackar för svaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 10

Svar på fråga ang. marknadsbetingelserna för linodlingen

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **HOLMQVIST**, som yttrade:

Herr talman! Herr Josefsson har frågat om jag med anledning av betänkandet Lin och Hampa avser att föreslå någon åtgärd som kan komma att ändra marknadsbetingelserna för linodlingen och därmed förutsättningarna för linberedningsverket i Laholm och när i så fall detta förslag är att vänta.

Till svar vill jag meddela att äsyftade betänkande, för vilket remisstiden utgick den 15 september, för närvarande bereds inom jordbruksdepartementet. Avsikten är att framlägga förslag i ämnet till vårriksdagen. Eftersom ärendet alltjämt bereds kan jag nu inte uttala mig om innehållet i dessa förslag.

Vidare anförde

Herr **JOSEFSSON** (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Holmqvist för svaret även om det inte var sådant som det jag hoppats få redan i dag.

Jag har velat ställa denna fråga främst med anledning av de arbetsmarknadspolitiska bedömningar som vi gör i länet där vi känner till förhållandena speciellt i södra delen av Halland. Genom länsarbetsnämnden har jag fått vetskap om att sysselsättningsläget vid linberedningsverket är gott för dagen, och vi räknar med att situationen kommer att vara densamma under komman-

de vinterperiod. Men det är inte det dagsaktuella läget utan tveksamheten beträffande vad som kan komma att hända som är det centrala i frågeställningen.

Denna ovisshet och diskussion om linodlingen, och därmed också om linberedningsverket, har pågått i flera år. Det nya som nu tillkommit är den utredning som redovisas i betänkandet Lin och Hampa av den 10 juni i år, men dessutom kom ju bl. a. arbetsmarknadsstyrelsens remissyttrande som slogs upp med stor rubrik i den lokala pressen. Detta kom den 17 september och man kan där utläsa att styrelsen från arbetsmarknadssynpunkt anser det mest rationellt att verksamheten vid linberedningsverket helt avvecklas. En fortsättning på det nuvarande ovissa läget synes mig vara det minst önskvärda. Det är, föreställer jag mig, föga stimulerande för företaget att ha en oviss situation, och för de anställda är ovissheten orsak till en gnagande oro. Man ställer frågan: Vad kommer att hända i fortsättningen?

Så har vi en tredje part, kommunerna, som har angelägna planeringsuppgifter som kräver något så när fasta hållpunkter och inte bara ovissheten: Kommer företaget att fortsätta eller inte?

En fortsatt drift vid linberedningsverket förutsätter statligt stöd åt linodlarna. Om man väljer det förslag som arbetsmarknadsstyrelsen avgav, nämligen att antingen minska eller helt avveckla stödet till linodlingen, kommer omställningsproblemet in i bilden. I och för sig är detta ingenting nytt utan förekommer på många håll. För linberedningsverket kommer det emellertid att beröra bortåt 200 anställda. Av de 182 personer som var anställda i april i år var 90 över 50 år och härav var ungefär 40 över 60 år. Det kan vara riktigt som arbetsmarknadsstyrelsen säger i sitt remissyttrande att det nuvarande arbetsmarknadsläget med goda möjligheter ger chanser till omplace-

ringar, men läget inom Laholms-regionen är dock sådant att vissa svårigheter, i synnerhet för de äldre arbetstagar-
na, kan befaras vid eventuell omställning.

Vi har ju i den arbetsmarknadspolitiska debatten mer och mer börjat använda begreppen geografisk och yrkesmässig rörlighet. Om vi skulle applicera detta på ett tänkt fall i Laholm måste vi kalkylera med en ökad svårighetsgrad för just de anställda som har en relativt hög ålder och förmodligen också ett mindre intresse för geografisk rörlighet.

Sett från länssynpunkt finns det inom Laholms-området en väsentligt avvikande utvecklingstrend jämfört med länet i övrigt. Under femårsperioden 1960—1964 har befolkningen i Hallands län totalt ökat med över 7 400 personer men under samma tid har Laholms-regionen minskat med närmare 500.

Jag tror att inte minst länsmyndigheterna från många synpunkter anser att Laholms-området är synnerligen centralt beläget och att det borde vara lämpat för industrilokalisering. Både med tanke härpå och alldeles särskilt med hänsyn till de anställda vid linberedningsverket vore det önskvärt att en ny industri lokaliserar till området om alternativet nedläggning kommer i fråga.

Jag har tolkat arbetsmarknadsstyrelsens remissyttrande såsom ett tecken på att det på centralt håll finns ett positivt intresse i denna riktning. Men det är naturligtvis önskvärt att omställningsperioden inte blir alltför snävt avgränsad, utan att man får god tid att klara de problem som sammanhänger med en omställning.

Jag vill till sist understryka betydelsen av att så snart som möjligt undanröja den tveksamhet som för närvarande kännetecknar situationen för linberedningsverket.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 11

Svar på frågor ang. fridlysningen av björn och ang. påskyndande av 1949 års jaktutrednings arbete.

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **HOLMQVIST**, som yttrade:

Herr talman! Herr Eriksson i Bäckmora har frågat mig, om jag anser att nuvarande fridlysningsbestämmelser är tillräckliga för att skydda och bevara en önskvärd björnstam i Sverige. Vidare har herr Turesson frågat justitieministern, om han ämnar påskynda 1949 års jaktutrednings arbete mot bakgrund av den omfattande utskjutningen av björn som nyligen redovisats. Sistnämnda fråga har överlämnats till mig för besvarande.

Som svar på frågorna vill jag meddela att i landet torde — enligt vad som framgår av tillgängliga källor — f. n. finnas omkring 300 björnar. Av en nyligen utförd undersökning om rovvilt av avdelningsdirektören i domänstyrelsen Bertil Haglund framgår, att björnstammen inte minskar utan i stället ökar något. Några omedelbara åtgärder för att hindra utrotning av björn synes inte behövliga. Skulle onödig jakt i upprepade fall förekomma är jag emellertid beredd förorda en utvidgad fridlysning av björnen. Jag vill tillägga att förslag från jaktutredningen enligt uppgift kan väntas i början av nästa år.

Vidare anförde:

Herr **ERIKSSON** i Bäckmora (cp):

Herr talman! Avsikten med den enkla fråga som jag framställt har inte på något sätt varit att komma de jägare till livs som nu så häftigt angrips i tidningspressen för fällningen av några björnar, händelser som tydligen även upprört en större allmänhet. Den människo jakt som i stället bedrivs i den uppkomna situationen vill jag helt och hållet ta avstånd från. Jag tror att det

Svar på frågor ang. fridlysningen av björn och ang. påskyndande av 1949 års jaktutrednings arbete.

kan finnas ett försonande drag även i vederbörande jägares sätt att handla. Man behöver bara tänka sig in i den situationen att man möter en mer eller mindre uppretad björn. Då kanske vem som helst skulle vilja försvara sig med de medel som står till buds.

Frågan om hur det har gått till i de aktuella fallen lämnar jag emellertid därhän, i avvaktan på den utredning som pågår. Men jag anser det vara ett allmänt intresse i vårt land att björnstammen skyddas mot en alltför ohämmad avskjutning, och det är mot den bakgrunden jag har frågat jordbruksministern, om nuvarande fridlysningsbestämmelser kan betraktas som tillräckliga. På denna fråga har jag nu fått det tillfredsställande beskedet att om det i upprepade fall skulle förekomma onödig jakt, så är statsrådet beredd att förorda en utvidgad fridlysning.

Jag ber att få tacka statsrådet för det positiva svaret, som jag hoppas skall verka lugnande på den allmänhet som känner sig upprörd över vad som under den senaste tiden inträffat i fråga om björnjakten.

Herr TURESSON (h):

Herr talman! Även jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min enkla fråga.

Jag kan inte i detta sammanhang underlåta att knyta några kommentarer till de långa tidsutdräkt som ibland förekommer vid handläggningen av olika spörsmål på jaktens område. Jaktutredningen började sitt arbete 1949 och det är naturligtvis tacknämligt att arbetet snart är färdigt, men man kan inte säga att det hela har gått särskilt fort. Dalarnas jaktvårdsförbund gjorde för sin del den 8 juni 1953, alltså för tolv år sedan, en framställning till Kungl. Maj:t om fridlysning av björn, men det har ännu inte hörts någonting därifrån.

Vad själva sakfrågan beträffar är jag

helt tillfredsställd med beskedet att jordbruksministern är beredd medverka till att björnstammen skyddas, om någon fara för dess utrotning anses föreligga. Men det blir alltid en bedömningsfråga, huruvida det har vid upprepade tillfällen förekommit onödig jakt eller icke. Jordbruksministern har tydligen den uppfattningen att det ännu inte har förekommit någon onödig jakt, men i motsats till honom har jag det intrycket att det under en lång rad av år alltför ofta inträffat i samband med älgjakten att man i onödan skjutit björnar.

Jag har också därför den uppfattningen att fridlysning vore motiverad. Men vi får hoppas att jordbruksministern omprövar sin ståndpunkt i fridlysningsfrågan när jaktvårdsutredningen snart lägger fram sina förslag.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet HOLMQVIST:

Herr talman! Jag får kanske erinra herr Turesson om att i Norrbottens län, i Västerbottens län, i landskapet Jämtland och i Västernorrlands län, d. v. s. den del av landet där vi har björn i mer väsentlig utsträckning, upphör rätten att skjuta björn i och med denna månads utgång. Det är bara under september och oktober som man har rätt att skjuta björn inom detta område. Vad som kvarstår är således övriga delar av landet. Jag är för min del ganska övertygad om att den diskussion, som har kommit till stånd i anslutning till ett par uppmärksammade händelser under jakten, bör vara tillräcklig för att det inte under den närmaste tiden kommer att ske någon upprepning.

Jag vill också erinra om att fridlysningsbestämmelserna fastställs för ett år i taget. De gäller från den första juli i år fram till den sista juni nästa år. Det finns möjligheter att därefter vidta justeringar.

Härmed var överläggningen slutad.

Svar på fråga ang. statsbidragen till den skogliga yrkesundervisningen

§ 12

Herr TALMANNEN yttrade:

På grund av att höstens remissdebatt skall äga rum tisdagen den 2 november kommer frågestunden i nästa vecka såsom tidigare meddelats att förläggas till början av onsdagens arbetsplenum, som eventuellt också måste tas i anspråk för fortsättning av remissdebatten. Då det av detta skäl är angeläget att så få frågor som möjligt kvarstår obesvarade till nästa vecka kommer dagens frågestund att pågå till dess hela frågeförteckningen är genomgången.

§ 13

Svar på fråga ang. statsbidragen till den skogliga yrkesundervisningen

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **HOLMQVIST**, som yttrade:

Herr talman! Herr Wikner har ställt vissa frågor till mig angående statsbidrag till skogsvårdsstyrelsernas skogliga yrkesutbildning.

Till svar vill jag hänvisa till att för innevarande budgetår 640 000 kr. står till skogsstyrelsens förfogande för inköp av materiel för skogsvårdsstyrelsernas yrkesutbildning. För nästa budgetår har skogsstyrelsen begärt ökade anslag för såväl inköp av undervisningsmateriel som för den skogliga yrkesutbildningen i övrigt. Hittills har enligt min mening statsmedel i tillräcklig omfattning ställts till förfogande för denna utbildning. Beredningen av anslagsframställningarna för nästa budgetår pågår och jag kan därför inte nu uttala mig om den kommande anslagsanvisningen. Jag vill slutligen upplysa att enligt vad jag erfarit skogsbrukets yrkesutbildningskommitté ämnar före årets slut framlägga vissa förslag rörande den skogliga yrkesutbildningen.

Vidare anförde

Herr WIKNER (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga.

Den fråga jag här ställt har aktualiserats på grund av att skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län i år begärt ett anslag på 30 000 kronor av landstinget för inköp av en traktor att användas vid utbildning av traktorförare inom skogsbruket.

I skogsstyrelsens cirkulär 1965 A nr 34 har man bl. a. sagt, att under de senaste åren har skogsvårdsstyrelserna byggt upp en ansevärd traktorpark vid skogsbruksskolorna. För att hålla den maskintekniska utbildningen i takt med tiden är det av största betydelse att den maskinella utrustningen vid skolorna anpassas efter såväl den maskintekniska utvecklingen i stort som den drivningstekniska utvecklingen inom regionen. Jag vill tillägga att skogsvårdsstyrelserna har skött den skogliga yrkesutbildningen mycket bra.

Skogsstyrelsen säger vidare, att då tillgången på statsmedel för traktorupprustning kommer att vara begränsad, kan statsbidrag erhållas endast till normalt högst 60 procent av anskaffningskostnaderna. Man har tydligen på statens sida räknat med att det bör utgå lokala bidrag för att finansiera återanskaffningsmaskiner — exempelvis traktorer o. d. — till skogsvårdsstyrelserna.

Jag anser att med den snabba rationalisering, som för närvarande sker inom skogsbruket i vårt land, bör erforderligt statligt kapital ställas till skogsvårdsstyrelsernas förfogande för den skogliga yrkesutbildningen — det har hittills varit för knapphändigt.

Om skogsvårdsstyrelserna ej erhåller lokala bidrag i den utsträckning man räknat med, kommer detta att försvåra yrkesutbildningen inom skogsbruket. Har staten lagt den skogliga yrkesutbildningen på ett statligt organ, som tagit på sig uppgiften, anser jag att staten även bör svara för de kostnader jag här nämnt. Jag hoppas till slut att detta

Svar på fråga ang. bestämmelserna för försäljning av preparat som kan användas i berusningssyfte

kommer att beaktas när nästa statförslag läggs fram.

Jag tackar än en gång för svaret och hoppas på ett positivt resultat.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 14

Herr talmannen meddelade, att herr Enskogs fråga angående åtgärder mot »sniffning» och herr Björkmans fråga angående statsbidrag till ombyggnad av invalidbilar i samband med omläggningen till högertrafik icke komme att besvaras vid dagens sammanträde.

§ 15**Svar på fråga ang. bestämmelserna för försäljning av preparat som kan användas i berusningssyfte**

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING, som yttrade:

Herr talman! Fru Kristensson har frågat om jag överväger att låta de bestämmelser som gäller för försäljning av thinner omfatta även trikloretylen och liknande preparat som kan användas i berusningssyfte.

Sedan 1961 gäller förbud att till den som inte fyllt 18 år sälja thinner eller förtunning, som innehåller vissa angivna beståndsdelar.

Förvaringskärl i vilket varan försäljs skall bl. a. vara försett med påskriften »Farligt att förtära eller inandas. Förvaras oåtkomligt för barn».

Trikloretylen eller »tri» tillhör en stor grupp ämnen som kan betraktas som organiskt kemiska lösningsmedel. Andra sådana ämnen är t. ex. etylalkohol, bensin, eter, koltetraklorid. Dessa medel är ofta mycket lättflyktiga, en egenskap som kan vara av betydelse för deras användbarhet som lösningsmedel.

Trikloretylen är enligt giftförordningen ett vådligt ämne. Enligt giftnäm-

dens föreskrifter skall en förpackning som innehåller tri vid försäljning bl. a. ha påskrift som anger att varan är farlig att förtära och att ångorna är giftiga samt att varan skall förvaras oåtkomlig för barn.

Trikloretylen anses numera ha förhållandevis låg giftighet. Risk för tillväxningssymtom finns dock vid upprepad användning av högre doser. I några fall torde dödsfall ha inträffat i samband med trisniffning. Dödsorsaken har antagligen varit kvävning till följd av uppkräkning i samband med medvetlöshet, som inandningen av lösningsmedelsånga försäkras. Detta gäller för flera lösningsmedel, t. ex. bensin.

Med hänsyn till den stora användning som hithörande varuslag har på olika områden tror jag inte det är lämpligt att för närvarande införa ytterligare restriktioner i fråga om försäljningen i detaljhandelsledet. Frågan synes mera ägnad för frivilliga åtgärder från handelsns sida.

Enligt vad jag erfarit har Sveriges färghandlares riksförbund den 22 oktober 1965 tillställt alla sina medlemmar och alla deras butiker en uppmaning att iaktta största möjliga försiktighet vid försäljning av trikloretylen. Färghandlarna uppmanas tillse att trikloretylen inte säljs till personer som kan misstänkas för att vilja använda varan i berusningssyfte. Vidare rekommenderas att trikloretylen och trihaltiga fläckuttagningsmedel inte skall säljas genom självbetjäning utan endast genom manuell expediering.

Vidare anförde:

Fru KRISTENSSON (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret.

Den fråga jag ställt har tyvärr fått allt större räckvidd och blivit av allt allvarligare karaktär, och därför kan man inte i längden gå förbi den med

Svar på fråga ang. besämmelserna för försäljning av preparat som kan användas i berusningssyfte

tystnad. Ungdomar kan tydligen använda många olika preparat i berusningssyfte, och det verkar som om de hade för vana att pröva sig fram på marknaden för att se vilket medel som har den bästa effekten.

Herr statsrådet hänvisar i svaret till den förordning om thinner som utfärdades 1960 och trädde i kraft 1961. Men redan när den kungörelsen utfärdades borde man rimligen haft klart för sig att inte bara thinner kan komma i fråga för sniffning utan att också många andra preparat kan användas för det. Därför förefaller det mig naturligt att man hade tagit principiell ståndpunkt till frågan, när den kungörelsen utfärdades. Jag menar att det var en väg som lämpligen kunde beträdas när det gällde thinner i första hand men kanske också för andra preparat.

Nu säger statsrådet i svaret att trikloretylen och liknande preparat har så stort användningsområde, att det torde vara mindre lämpligt att utfärda kungörelser som reglerar försäljningen av de medlen, och statsrådet hänvisar i stället till frivilliga åtgärder. Nu är denna fråga ganska svårbedömlig, och jag vågar inte ha någon egen mening i det fallet, men helt allmänt vill jag säga att även jag tycker att vi skall undvika onödiga restriktioner. Men betyder då statsrådets svar att man nu har omprövat sin inställning till frågan om thinner och menar att den väg man där slagit in på inte innebär någon lösning för framtiden?

Om jag sedan får tillåta mig en reflexion på slutet, herr talman, så vill jag säga att i en fråga av så allvarlig karaktär och av så stor vikt för våra ungdomars hälsa som denna tycker jag inte att statsmakterna skall nöja sig med att bara hoppas på frivilliga åtgärder från handelns sida, man må ha aldrig så stor anledning att hysa förtroende för detaljhandlarnas önskan att hjälpa till i detta fall. Det är nog nöd-

vändigt att statsmakterna intar en klar ståndpunkt till frågan och lägger fram konkreta förslag till åtgärder i stället för att bara stillatigande hoppas att handeln skall lösa problemen åt oss. Jag anser att frågan är för allvarlig för att statsmakterna skall fränsäga sig sitt ansvar för dess lösning.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **ASPLING**:

Herr talman! Jag delar fru Kristenssons uppfattning att detta är ett område som ständigt bör hållas under observation för att vi skall kunna komma fram till effektiva metoder och eventuellt också ytterligare restriktioner. Men jag har i mitt svar velat framhålla att vi här rör oss inom ett stort område, där det i ganska stor utsträckning finns preparat av liknande karaktär. Jag skall inte här göra någon redovisning av hela den katalogen utan vill bara säga, att om vi skall försöka nå fram till medel och metoder för att slå ut ämnen som kan missbrukas för sniffning, så får vi sannerligen gå mycket långt. Då blir det fråga om åtgärder av mycket stor omfattning.

När uppmärksamheten nu har riktats på dessa medel och när färghandlarna så positivt och snabbt — det vill jag gärna framhålla här i kammaren — har utfärdat rekommendationer till sina medlemmar beträffande försäljningen, kan vi hoppas att saken observeras i detaljhandelsledet. Och även om vi på den vägen inte når ett helt tillfredsställande resultat, tror jag dock att vi därigenom kan få en skärpt kontroll, och det är det som jag tror är det väsentliga, i varje fall i första ledet.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 16

Justerades protokollen för den 18, den 19 och den 20 innevarande oktober.

Interpellation ang. åtgärder mot »sniffning»

§ 17

Herr talmannen meddelade, att herr Persson i Skänninge enligt till kammaren inkommet läkarintyg vore sjukskriven under tiden den 23 innevarande oktober—den 7 nästkommande november.

Herr Persson i Skänninge beviljades ledighet från riksdagsgörömlen under angivna tid.

§ 18

Föredrogs var efter annan och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner:

nr 143, angående eftergift av den rätt staten kan ha på grund av s. k. garantiförbindelser som avgetts i ärenden om visering, och

nr 144, angående tomträttslån till kommuner.

§ 19

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Nihlfors*, till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående förbättring av postverkets service,

herr *Nordgren*, till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående viss översyn av lotterivinstbeskattningen, och

herr *Nilsson* i Tvärålund, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående den statliga bostadspolitik.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 20

Interpellation ang. åtgärder mot »sniffning»

Ordet lämnades på begäran till

Herr ENSKOG (fp), som yttrade:

Herr talman! Den 21 maj 1965 ställde jag följande fråga till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet:

Vilka åtgärder planerar herr statsrådet mot den ofta förekommande »sniffningen»?

I dag har jag blivit meddelad att frågan icke kommer att besvaras med hänsyn till den långa tid som förflutit sedan frågan ställdes.

Tyvär har förhållandena på det område som frågan berör inte förbättrats sedan i maj. Detta framgår med önskvärd tydlighet av ett referat i dagens nummer av Vestmanlands Läns Tidning från nykterhetsvårdskonferensen i Fagersta för Kopparbergs och Västmanlands läns nykterhetsnämnder, där bl.a. rektorn för en av våra ungdomsvårdsskolor höll föredrag. Det heter i referatet av detta bl. a.: »Det sägs ofta att dagens ungdom inte är sämre än den var på 'vår tid', men jag skulle kunna rekommendera läsning som visar att ungdomssituationen är mycket oroande. Det går inte att resonera bort — hur vänlig man än vill vara — alkohol, sniff och knark ger oerhörda problem. — — —

Sniffningen karaktäriserade rektorn som kanske farligare än spritmissbruket i ungdomssammanhang. Det kommer ungdomar till skolan som det är nästan omöjligt att upprätta social kontakt med. De kan avgiftas relativt snabbt, men man känner inte till skadorna på längre sikt, och de är i allmänhet så hårt pressade av sitt sniffbegär att de kan ta till vilket medel som helst. Uppfinningsrikedomen är fantastisk i det sammanhanget.

Öl och tabletter av alla möjliga slag — de läser inte ens på etiketten vad de är avsedda för — används för att skaffa rus.»

Förhållandena på andra håll är inte mindre oroande. Jag får därför anhålla om andra kammarens tillstånd att till herr statsråd och chefen för socialdepartementet ställa följande fråga:

Interpellation ang. statsanslaget för byggande av vägar på Gotland

Vilka åtgärder planerar herr statsrådet mot den ofta förekommande sniffningen?

Denna anhållan bordlades.

§ 21

Interpellation ang. statsanslaget för byggande av vägar på Gotland

Ordet lämnades på begäran till

Herr FRANZÉN i Träkumla (cp), som yttrade:

Herr talman! Utvecklingen när det gäller fördelningen av statsanslagen för vägbyggande har under senare år visat en ogynnsam tendens för Gotlands vidkommande. 1958 erhöll Gotlands län 3,5 miljoner kr. för vägbyggnadsändamål, vilket var lika med 0,5 procent av den samlade anslagssumman. För innevarande budgetår är motsvarande anslag nedskuret till 1,7 miljoner kr. eller 0,22 procent av hela anslagssumman. Som motivering för denna nedskärning har anförts att det gotländska vägnätet skulle ha en bättre standard än vägarna på andra håll i landet. Påståendet grundar sig på det förhållandet att cirka 50 procent av gotlandsvägarna är av fullgod beskaffenhet.

Det gotländska vägnätet har nått sin relativt goda standard genom att det varit lätt att bygga vägar på Gotland. Nivåskillnaderna i landskapet är obetydliga, mark- och grundförhållanden har varit gynnsamma och dessutom har belastningen inte varit så hård. I dag och för framtiden har man emellertid andra omständigheter att ta hänsyn till. Den tyngre trafiken har t. ex. ökat i omfattning. Genom nya och förbättrade förbindelser över havet har långtradartrafiken nu kommit in på det gotländska vägnätet. Det finns gotländska industrier som inom en nära framtid kommer att använda fordon med en lastkapacitet på upp till 60 ton. De vägar som i framtiden skall byggas måste givetvis vara

anpassade till de krav som då kommer att ställas. Det har varit billigare att bygga vägar på Gotland än på andra håll, men den tiden är förbi.

Nedskärningen av anslagen för ny- och ombyggnad drabbar i hög grad de ännu icke permanentade vägarna. Just dessa mindre vägar är samtidigt utsatta för hård förslitning genom att de gärna utnyttjas av de cirka 40 000 bilister som varje sommar besöker ön under turist-säsongen. Bilturismen kommer med all sannolikhet att öka snabbt i omfattning under de närmaste åren, vilket givetvis är att hälsa med tillfredsställelse. För såväl gotlänningar som besökande bilturister är det emellertid angeläget att de anslagsfördelande myndigheterna tar hänsyn till denna utveckling. Bilturismen medför en hård förslitning även av de mindre bygdevägarna under enskilt underhåll. Detta förhållande måste uppmärksammas i framtiden så att en rättvis kostnadsfördelning kan nås.

Den anslagsfördelning som tillämpas för närvarande tillåter inte nybyggnad av mer än cirka en mil vägar per år. Då det uppskattningsvis finns cirka 100 mil vägar i behov av ombyggnad är det förståeligt om nedskärningen av anslaget vållar bekymmer bland gotlänningarna.

Anslaget för underhåll av de gotländska vägarna uppgår under innevarande år till 6,25 miljoner kr., och det är genom att snåla in på detta anslag öns vägmyndigheter kunnat upprätthålla den nybyggnadsverksamhet som förekommit. På längre sikt måste en sådan ordning få ogynnsamma verkningar för öns vägbestånd.

Med stöd av vad som här anförts anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa följande frågor:

1. Har statsrådet uppmärksammat den för Gotland ogynnsamma utvecklingen i fråga om fördelningen av anslaget för byggandet av vägar?

2. Är statsrådet beredd att medverka

Interpellation ang. den utländska arbetskraftens förhållanden

till en mera rättvis fördelning av ifrågavarande anslag för kommande år?

Denna anhållan bordlades.

§ 22

Interpellation ang. den utländska arbetskraftens förhållanden

Ordet lämnades på begäran till

Fröken WETTERSTRÖM (h), som yttrade:

Herr talman! Under senare tid har ett allt större antal utlänningar sökt sig till vårt land. Det övervägande antalet uppgives vara yrkesarbetare, men då de saknar arbetstillstånd kan de inte omedelbart beredas arbete. Beviljandet av arbetstillstånd beräknas normalt ta in till sex veckor. Då invandrarna ofta saknar medel måste kommunerna ta hand om dem och lämna bidrag till deras uppehälle samt söka bereda dem bostad.

Inom många industrier i vårt land är bristen på arbetskraft stor, varför det inte torde vara några svårigheter att bereda invandrarna sysselsättning. Som tidigare påpekats utgör emellertid beviljandet av arbetstillstånd ett hinder för dem att omedelbart få arbete. För att råda bot på detta borde polismyndigheten i orten kunna få ge provisoriskt arbetstillstånd.

Vissa av våra sociala förmåner är beroende av mantalsskrivning. Då utlänningar som nu anländer till Sverige inte hinner mantalsskrivas här i landet kan de inte få dessa förmåner. Detta gäller bl. a. ersättning från sjukförsäkringen.

Den frivilliga socialhjälp som kommunerna lämnar immigranterna kan enligt nuvarande bestämmelser inte ersättas av statsmedel såsom fallet är i samband med flyktinhjälp. Då vissa kommuner torde få betydande utgifter i samband med mottagandet av utlänningar bör staten ersätta kommunerna för deras utlägg härför.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om andra kammarens till-

stånd att till hans excellens herr statsministern få framställa följande frågor:

1. Ämnar Eders Excellens i avvaktan på utlänningskommissionens slutliga handläggning av ansökningar om arbetstillstånd föranstalta om möjligheter för polismyndigheten att lokalt ge provisoriskt arbetstillstånd till den inströmmande utländska arbetskraften i Sverige?

2. Har Eders Excellens för avsikt att vidtaga provisoriska åtgärder för att undanröja de hinder som folbokföringsförordningen innefattar, så att rätten till de förmåner som grundas på kyrko- respektive mantalsskrivningen kan snabbare än vad nu är fallet tillföras invandrarna i vårt land?

3. Överväger Eders Excellens att låta utreda problemet om immigranternas och annan utländsk arbetskrafts inpassning i det svenska samhället, bl. a. med hänsyn till sådana socialförmåner som ingår under lagen om allmän försäkring, t. ex. sjukförsäkringsförmånerna?

4. Överväger Eders Excellens att, i likhet med vad som sker beträffande flyktingar till vårt land, med statsmedel ersätta de kommuner som haft att ikläda sig bl. a. frivillig socialhjälp för omhändertagande av den utländska arbetskraftsströmmen till vårt land?

Denna anhållan bordlades.

§ 23

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 140, angående ökad läkarutbildning i Göteborg m. m.,

nr 146, om ändring i reglerna angående särskilt forum vid talan om ämbetsbrott, och

nr 151, med förslag till lag angående ändring i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning, m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 24

Till bordläggning anmäldes bankoutskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att till utskottet från fullmäktige i riksgäldskontoret inkommit framställning angående ordinariesättning av vissa tjänster i riksgäldskontoret m. m.

§ 25

Anmäldes en till herr talmannen under sammanträdet avlämnad motion nr 904, av herrar *Martinsson* och *Andersson* i Essvik, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 141, angående utbyggnaden av universitet och högskolor m. m.

Denna motion bordlades.

§ 26

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts nio enkla frågor, nämligen av:

herr *Börjesson* i Falköping, till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående ett ryskt fartygs grundstötning i Stockholms skärgård,

herr *Lorentzon*, till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående högsta tillåtna motorstyrka för invalidmoped,er,

herr *Sjöholm*, till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående normalbeloppen för existensminimum,

herr *Sjöholm*, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående boxningssportens skadeverkningar,

herr *Sjönell*, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående den utländska arbetskraftens förhållanden,

fru *Torbrink*, till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående föreslagen förläggning till Växjö av en blivande universitetsfilial,

herr *Elmwall*, till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående verkningarna av betningsmedel och liknande preparat,

herr *Hamrin* i Jönköping, till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående åtgärder för att hjälpa värnpliktiga med svåra anpassningsproblem, samt

herr *Andersson* i Örebro, till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående verksamheten vid statens järnvägars huvudverkstad i Örebro.

§ 27

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.49.

In fidem

Sune K. Johansson

Fredagen den 29 oktober

Kl. 14.00

§ 1

Justerades protokollet för den 22 innevarande oktober.

§ 2

Herr talmannen meddelade, att herr Hedlund enligt till kammaren inkommet läkarintyg vore sjukskriven under tiden den 1—den 19 nästkommande november.

Herr Hedlund beviljades ledighet från riksdagsgöromålen under angivna tid.

§ 3

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 140, angående ökad läkarutbildning i Göteborg m. m.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 146, om ändring i reglerna angående särskilt forum vid talan om ämbetsbrott, hänvisades propositionen, såvitt avsåg lag om upphävande av 3 § ansvarighetslagen den 26 juni 1936 (nr 324) för fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret m. fl., till bankoutskottet och i övrigt till lagutskott.

Vidare föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 151, med förslag till lag angående ändring i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning, m. m.

§ 4

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet en vid utskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan fogad, å bor-

det vilande framställning från fullmäktige i riksgäldskontoret angående ordinarie sättnings av vissa tjänster i riksgäldskontoret m. m.

§ 5

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den å bordet vilande motionen nr 904.

§ 6

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Enskog*, till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående åtgärder mot »sniffning»,

herr *Franzén* i Träkumla, till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående statsanslaget för byggande av vägar på Gotland, och

fröken *Wetterström*, till hans excellens herr statsministern angående den utländska arbetskraftens förhållanden.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 7

Meddelande ang. plan för kammarens arbete under höstsessionen

Herr TALMANNEN yttrade:

Till kammarens ledamöter har utdelats en av talmanskonferensen godkänd plan för behandling i kamrarna av utskottsutlåtanden under höstsessionen. Givetvis måste man räkna med tidsförskjutningar beträffande en del av de i planen upptagna ärendena.

§ 8

Interpellation ang. arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att förbättra låglönegruppernas förhållanden

Ordet lämnades på begäran till

Herr HERMANSSON (k), som yttrade:

Herr talman! Hos den samlade fackföreningsrörelsen finns en stark ambition att åstadkomma en lyftning av låglönegruppernas läge i den pågående avtals- och lönerörelsen. Det understrykes emellertid samtidigt i debatten om låglöneproblemen att dessa måste ses också som allmänna samhällsproblem. Utan att jag här ingår på en allmän diskussion av dessa frågor bör det framhållas, att åtgärder från samhällets sida är nödvändiga för att skapa sådana gynnsammare förutsättningar som möjliggör att de fackliga organisationernas ansträngningar att höja låglönegruppernas standard leder till varaktiga framgångar. Det handlar om lokaliseringspolitiska åtgärder för att skapa ökade sysselsättningsmöjligheter i låglönelänen och på en-industriorterna, om arbetsmarknadspolitiska åtgärder, om avskaffande av dyrortsgrupperingen, o. s. v. Det är också nödvändigt att samhället vidtar sådana åtgärder, att de nominella lönestegringar som låglönegrupperna och andra löntagare kan tillkämpa sig också blir högre reella löner och sålunda möjliggör en höjd standard. Detta förutsätter att statens, konsumenternas och löntagarnas styrka bättre utnyttjas för att motverka prisstegringarna, att skattebördor och bostadskostnader minskas för de lägre inkomsttagarna o. s. v.

En viktig del av en sådan samlad politik för att söka lösa låglönegruppernas problem måste utgöras av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. 1960 års arbetsmarknadsutredning tar emellertid ställning till de däri diskuterade problemen i huvudsak endast från sysselsättningspolitiska aspekter. Detta sker exempelvis när det gäller utbildningsåtgärder även för andra än arbetslösa eller eko-

nomiska bidrag till flyttningkostnader också för personer som står i arbete »inom yrkesområden med vikande sysselsättning».

Möjligheterna att se arbetsmarknadspolitiska åtgärder som ett medel att ge bidrag till lösning av låglöneproblemen har visserligen berörts i vårriksdagens beslut om utredning i syfte att kartlägga låginkomstgrupperna och belysa deras problem. Det förefaller dock som om vissa reformförslag borde kunna genomföras utan att denna kartläggning behöver avvaktas, lämpligen i samband med de regeringsförslag som signalerats om vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Ett av dessa förslag gäller en utvidgning av arbetsförmedlingarnas verksamhet så att dessa i ökad utsträckning kan ge besked om lönesättning och löneutveckling för olika yrken. Det borde också vara en allmän inriktning hos de arbetsförmedlande organen att i första hand ge anvisning om anställningar inom höglöneyrken och i höglöneföretag. De för samhället som helhet liksom för de enskilda löntagarna negativa verkningarna av låga inkomster talar för det befogade i en sådan praxis från arbetsförmedlingarnas sida.

Motsvarande synpunkter kan också läggas på frågan om att främja de äldre och lindrigt handikappades sysselsättning. 1960 års arbetsmarknadsutredning tar även upp dessa problem. De ställda förslagen om bl. a. lokala sysselsättningsnämnder bör prövas också i samband med här berörda låginkomstproblem och dessas beaktande i den arbetsförmedlande verksamheten.

Ett annat förslag gäller möjligheten för personer, som redan har arbete men som vill flytta till bättre betalda yrken, att få bidrag för omskolning och flyttning m. m. En sådan utvidgning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skulle kunna få stor betydelse för ansträngningarna att lösa låglöneproblemen.

Med hänvisning till det anförda hem-

Interpellation ang. åtgärder mot kostnadsstegringen inom bostadssektorn — Interpellation ang. anslagen till lokaliseringsstöd

ställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få rikta följande fråga:

Överväger statsrådet en sådan utvidgning av arbetsmarknadspolitiken som ger lågavlönade omskolnings- och flyttningsbidrag samt hjälp till höglöneanställningar genom arbetsförmedlingarna?

Denna anhållan bordlades.

§ 9

Interpellation ang. åtgärder mot kostnadsstegringen inom bostadssektorn

Ordet lämnades på begäran till

Herr NILSSON i Gävle (k), som yttrade:

Herr talman! Det blir allt svårare för folk med vanliga inkomster att förhyra en bostad. I de s. k. insatshusen stiger insatserna till för många skyhöga belopp. I hyreshusen betingar en genomsnittslägenhet hyror på mellan 4 000 och 6 000 kronor per år.

För radhus, kedjehus och vanliga egna hem är utvecklingen enahanda. En fastighet som år 1961 kunde byggas för 61 000 kronor kostar nu omkring 90 000 kronor. Årshyran blir då omkring 7 000 kronor.

Det är numera helt vanligt att familjer som anvisats bostad i nybyggda hus icke har de ekonomiska förutsättningarna att tillgodogöra sig erbjudandet. Betydande överkostnader för färdigställda projekt tvingar många byggherrar att upptaga nya lån vilkas räntor och amorteringar pressar hyrorna ytterligare i höjden. Kostnadsutvecklingen skapar även andra problem. En trebarnsfamilj behöver utan tvivel fyra rum och kök. En lägenhet på 100 kvm kostar i runt tal 6 500 kronor per år. Enligt normerna för lån måste lägenhetsinnehavaren sålunda ha en årsinkomst av 32 000 kronor. Sådana årsin-

komster är icke vanliga bland arbetare och lägre tjänstemän.

Orsakerna till denna kostnadsutveckling är många. Bland dem kan nämnas spekulation i tomtmark, högräntepolitiken, kreditsvårigheter, höga priser på byggnadsmateriel, utbrett konventionellt byggande, onormalt höga arvodeskostnader o. s. v. Trots en rad avlämnade och pågående utredningar synes det icke vara möjligt att i praktiken komma till rätta med kostnadsproblemen. Det är därför enligt min mening nödvändigt att regeringen vidtager sådana åtgärder, att denna onormalt höga och hastiga kostnadsutveckling brytes.

Med hänsyn till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande fråga:

Överväger regeringen samlade åtgärder med snabbt ikraftträdande i syfte att bryta den fortgående kostnadsstegringen inom bostadssektorn?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Interpellation ang. anslagen till lokaliseringsstöd

Ordet lämnades på begäran till

Herr NILSSON i Tvärålund (cp), som yttrade:

Herr talman! Arbetsmarknadsstyrelsen har i skrivelse den 2 september 1965 till Kungl. Maj:t anmält att anslagen till lokaliseringsbidrag och lokaliseringslån på resp. 60 milj. kr. i reservationsanslag och 100 milj. kr. i investeringsanslag kunde visa sig otillräckliga för att tillgodose väntade realistiska önskemål om lokaliseringsstöd.

Utvecklingen har besannat arbetsmarknadsstyrelsens antagande. Verksamheten har fått en sådan omfattning att de medel riksdagen anslagit för in-

Interpellation ang. anslagen till lokaliseringstöd

nevarande budgetår nu kan bedömas som otillräckliga för realistiska lokaliseringsprojekt.

Arbetsmarknadsstyrelsen har sålunda intill den 15 september 1965 mottagit 132 ansökningar om lokaliseringstöd till ett sammanlagt belopp av 165 milj. kr., varav 76 milj. kr. avseende bidrag och 89 milj. kr. lån.

Enligt gjorda förfrågningar hos berörda länsstyrelser och länsarbetsnämnder torde någon avmattning inte vara att vänta under nu löpande budgetår beträffande omfattningen av ytterligare ansökningar om lokaliseringstöd. De anslag som lokaliseringsspolitiken under innevarande budgetår torde behöva för att den i riksdagsbeslutet uppställda målsättningen skall kunna uppfyllas, synes således, mot bakgrund av vad ovan anförts, behöva förstärkas.

Arbetsmarknadsstyrelsen hemställer om 40 milj. kr. till lokaliseringsbidrag och 50 milj. kr. till lokaliseringslån å tilläggsstat I till riksstaten.

Det område, som omfattas av den samhälleliga lokaliseringsspolitiken, uppvisar en från övriga delar av landet avvikande sysselsättningsbild. I synnerhet i de nordligaste länen är arbetslöshet en realitet för tusentals människor. Av olika skäl, såsom bostadsbristen i expansionsregionerna, otrivsel i ny och avvikande miljö, ålders- och familjeskäl m. m. framstår en nödtvungen förflyttning söderut såsom ett icke acceptabelt alternativ. Beredskapsarbeten upplevs som regel av den arbetssökande på sådant sätt att trygghet i vederbörandes livssituation inte uppnås.

I den vid början av årets riksdag framlagda statsverkspropositionen redovisas hurusom de under föregående år försöksvis genomförda lokaliseringsspolitiska åtgärderna givit en god och varaktig sysselsättningseffekt till en i jämförelse med beredskapsarbeten låg kostnad. Det synes mig därför angeläget att samhället tillvaratar det påtagliga intresse för företagslokalisering i syssel-

sättningsvaga områden som redovisats bl. a. i arbetsmarknadsstyrelsens skrivelse angående tilläggsanslag för fullföljande av den samhälleliga lokaliseringsspolitiken.

Med stöd av vad som anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa följande fråga:

Har statsrådet för avsikt att för riksdagen framlägga förslag i syfte att förstärka de lokaliseringsspolitiska åtgärderna genom tilläggsanslag på 40 milj. kr. till lokaliseringsbidrag och 50 milj. kr. till lokaliseringslån, vilka belopp kungl. arbetsmarknadsstyrelsen anser erforderliga?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Till bordläggning anmäldes konstitutionsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 32, i anledning av motion angående införande av rätt att avlämna valsedel i vallokal utanför hemorten,

nr 33, i anledning av motion angående möjlighet att begagna olikfärgade valsedlar,

nr 34, i anledning av motioner angående tillhandahållande av valsedlar på postanstalter,

nr 35, i anledning av motioner angående avskaffande av konkurshindret för kommunal valbarhet och behörighet,

nr 36, i anledning av motioner angående ändrade regler om valbarhet till kommuns styrelse och nämnder,

nr 37, i anledning av motioner angående rösträtt för utlandssvenskar,

nr 38, i anledning av motioner angående bestridande med statsmedel av kostnader för distribution av valsedlar,

nr 39, med uppgift på vissa vilande förslag till ändringar i grundlagarna, och

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående

ende ändring i lagen om val till riksdagen m. m. jämte motioner;

statsutskottets utlåtanden:

nr 141, i anledning av väckta motioner angående rekryteringen av värnpliktigt och reservanställt befäl,

nr 142, i anledning av väckt motion om örlogsfartyget Älvsnabbens ersättande med ett mäss- och utställningsfartyg,

nr 143, i anledning av väckta motioner om information angående det statliga pensionssystemet, och

nr 144, i anledning av väckta motioner om en förteckning över all statlig personal; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 55, i anledning av väckta motioner angående tillvaratagande av den enskildes rätt vid försäkringsdomstolen,

nr 56, i anledning av väckt motion angående uppvärmningen av bostadslägenheter,

nr 57, i anledning av väckta motioner angående det pensionsgrundande underlaget för ATP,

nr 58, i anledning av väckta motioner angående återkallande av anmälan om undantagande från ATP,

nr 59, i anledning av väckta motioner angående antalet ledamöter i gift-nämnden, och

nr 60, i anledning av väckta motioner angående översyn av kungörelsen om avlöning m. m. till civilförsvarspliktiga samt angående reseersättning vid tjänstgöring inom civilförsvaret.

§ 12

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:ts proposition nr 145, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 8 § tulltaxeförordningen den 13 maj 1960 (nr 391), m. m., överlämnats till kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 13

Till bordläggning anmäldes bankoutskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att till utskottet inkommit framställningar angående vissa lönetillägg
3 — *Andra kammarens protokoll 1965. Nr 32*

från dels riksdagens justitieombudsman, dels riksdagens militieombudsman.

§ 14

Anmäldes, att följande motioner under sammanträdet avlämnats till herr talmannen:

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 138, med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 kap. 13 § brottsbalken m. m., motionerna:

nr 905, av herr *Gustafsson* i Borås,

nr 906, av herrar *Gustafsson* i Borås och *Mattsson*,

nr 907, av herrar *Gustafsson* i Borås och *Tobé*,

nr 908, av herr *Johansson* i Dockered m. fl.,

nr 909, av herr *Levin* och fru *Eriksson* i Stockholm, och

nr 910, av herr *Levin* m. fl.; samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 142, angående överlåtelse av kronan tillhörig mark, motionen nr 911 av fröken *Andersson* i Strängnäs.

Dessa motioner bordlades.

§ 15

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till Riksdagens andra kammare

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 3—12 november 1965 på grund av resa till Amerika.

Stockholm den 28 oktober 1965

Tage Erlander

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 16

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts sex enkla frågor, nämligen av:

herr *Johansson* i Skärstad, till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående åtgärder mot penalism,

herr *Hamrin* i Kalmar, till herr stats-

rådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående användningen av utomplansbestämmelser,

herr *Hyllander*, till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående förhindrande av att utrustning för handikappade utmätes,

herr *Hyllander*, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående utnyttjandet av byggnadskvoten,

herr *Andersson* i Örebro, till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående beräkningen av resetillägg inom studiehjälpssystemet, och

herr *Börjesson* i Falköping, till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående nedsmältningen av mynt i privat regi.

§ 17

Herr TALMANNEN yttrade:

Jag får hemställa, att den i dag bordlagda propositionen nr 145 måtte uppföras sist bland en gång bordlagda ärenden på föredragningslistan för nästkommande sammanträde, tisdagen den 2 november.

Denna hemställan bifölls.

§ 18

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 14.06.

In fidem

Sune K. Johansson